

УДК 1(091):167.2

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v054.2025.10>

П. А. Соболевський

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-6894-7244>

кандидат філософських наук, докторант

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВПЛИВ ФІЛОСОФІЇ ПОВСЯКДЕННОЇ МОВИ НА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРАВОВИХ ІДЕЙ Р. ДВОРКІНА: СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ

Вступ. У своїй статті «Дворкін про філософію повсякденної мови та правові принципи до дебатів Гарт-Дворкін» С. Беррі здійснює перше системне обговорення раніше невідомого й неопублікованого рукопису книги Р. Дворкіна. Цей рукопис проливає нове світло на формування ранньої правової думки Р. Дворкіна, демонструючи, що її підґрунтям була широка методологічна програма, яка ґрунтувалася на філософії повсякденної мови. Ця стаття дає змогу уточнити джерела теоретичних інтуїцій Р. Дворкіна та краще зрозуміти його подальший перехід до школи правового процесу (Legal Process School).

У період між 1965 і 1967 роками, ще до публікації статті «Модель правил», Р. Дворкін активно працював над рукописом, який розкриває глибоке занурення автора в аналітичну філософію мови, характерну для Оксфордського філософського середовища того часу. Всупереч поширеним твердженням про дистанцію Р. Дворкіна від лінгвістичної філософії, саме цей рукопис демонструє його прагнення сформулювати концепцію правових принципів, виходячи з аналізу мовної практики повсякденного вжитку. Згідно з С. Беррі, ця рання фаза роботи Р. Дворкіна засвідчує вплив ідей, які пізніше стали асоціюватися з філософією повсякденної мови у її терапевтичному та антиметафізичному варіантах.

Важливість цієї статті полягає в тому, що вона реконструює забутий або раніше невідомий пласт інтелектуальної історії, у якому філософія повсякденної мови відіграє ключову роль у формуванні правових ідей Р. Дворкіна. Стаття також пропонує нове бачення дебатів між Г. Гартом і Р. Дворкіним, вказуючи на те, що їхні початкові методологічні позиції були значно ближчими, ніж це зазвичай припускається. Висвітлення ранньої зацікавленості Р. Дворкіна аналізом повсякденної мови дає змогу подолати методологічний розрив між позитивістським і антипозитивістським підходами у філософії права, тим самим створюючи умови для перегляду самих підстав сучасної правової теорії.

Метою статті є спроба реконструювати раніше маловідомий етап становлення правової думки Р. Дворкіна, та визначити місце та роль філософії повсякденної мови у формуванні правової науки.

Виклад основного матеріалу. У середині 1950-х років Р. Дворкін розпочав навчання в Оксфорді, де долучився до інтелектуального середовища, сформованого під впливом філософії повсякденної мови. У 1955 році, складаючи випускні іспити на ступінь бакалавра з юриспруденції, він привернув до себе увагу провідного фахівця кафедри права Г.Л.А. Гарта. С. Бурі згадує: «Збережений і пізніше переданий самим Г. Гартом екзаменаційний лист Р. Дворкіна засвідчує глибоке враження, яке справила на нього правова аргументація молодого дослідника» [2, р. 970]. Це враження було настільки сильним, що, коли в 1968 році Г. Гарт достроково вийшов на пенсію, він підтримував кандидатуру саме Р. Дворкіна на свою посаду, однак відчував у цьому рішенні конкуренцію та загрозу з боку Р. Дворкіна. Н. Ласей у біографічній роботі «Життя Г.Л.А. Гарта: жахи та благородна мрія» згадує: «Герберт болісно усвідомлював, що Дворкін вже обіцяв – або погрожував – стати його найвпливовішим критиком. У своєму щоденнику він заспокоював себе, за вражаючою аналогією, думкою, що Р. Дворкін може створити «Філософські дослідження мого Трактаму» [8, р. 294]. Р. Дворкін був призначений на кафедру у 1969 році.

Двома роками раніше він опублікував прогнаний статтю «Модель правил», яка стала визначальною для формування його теорії правових принципів. У цьому тексті Р. Дворкін кинув виклик гартівській концепції правової системи як сукупності норм, що діють за принципом «все або нічого», натомість наголошуючи, що в реальній судовій практиці юристи покладаються не лише на кодифіковані правила, а й на моральні принципи, особливо у випадках нормативної невизначеності. З цієї точки зору правові принципи набувають не меншої, а іноді й вирішальної ваги у процесі юридичного тлумачення. Вчений зазначає: «Різниця між правовими принципами та правовими нормами є логічною. Обидва набори стандартів вказують на конкретні рішення щодо юридичних зобов'язань за певних обставин, але вони відрізняються характером вказівок, які вони дають. Правила застосовуються за принципом «все або нічого». Якщо факти, які передбачає пра-

вило, вказані, то або правило є дійсним, і в цьому випадку відповідь, яку воно надає, має бути прийнята, або воно ні, і в цьому випадку воно ніяк не впливає на рішення» [5, р. 25].

Дебати, які спалахнули внаслідок цієї критики, пізніше були означені як «дебати Г. Гарта – Р. Дворкіна» і стали наріжним каменем англomовної аналітичної юриспруденції протягом кількох десятиліть. Розбіжності, спричинені ранніми творами Р. Дворкіна, заклали основи для поділу на «інклюзивний» та «ексклюзивний» правовий позитивізм. Представники першої течії, такі як Дж. Коулман (Jules Coleman), намагалися інтегрувати моральні принципи до «правила визнання» Г. Гарта. Натомість такі мислителі, як Дж. Раз (Joseph Raz), наполягали на тому, що суддівська дискреція не заперечує фундаментальних засад позитивізму, оскільки застосування позаправових міркувань не підриває нормативну самодостатність права.

У фокусі цих суперечок постало питання про методологічні засади, на яких ґрунтувався аналіз правових понять. Хоча численні дослідники вважали, що Р. Дворкін зазнав інтелектуального впливу школи правового процесу (особливо робіт А. Сакса (Albert Sacks) і Г. Гарта з Гарвардської школи права), щойно в архівах було виявлено неопублікований рукопис Р. Дворкіна, написаний між 1965 і 1967 роками, стало зрозуміло, що його підхід мав інше джерело. У цій праці, яка нараховує 123 сторінки, Р. Дворкін системно виклав альтернативну методологічну програму, яка тяжіла до лінгвістичного аналізу, сформованого під впливом філософії повсякденної мови [2, р. 973].

Відмовившись від фреймворку юридичного процесу, Р. Дворкін зосередився на поясненні правових понять через вивчення повсякденного мовного вжитку – метод, що його викладали у 1950-х роках в Оксфорді під впливом Дж. Л. Остіна та Л. Вітгенштайна. У рукописі він стверджував, що визначальні риси правових понять потрібно шукати не в нормативному або теоретичному моделюванні, а у звичних формах мовного функціонування в юридичному контексті. Таким чином, аналіз юридичної мови набував статусу першочергового інструменту правового дослідження.

Однак у подальшій роботі, під впливом дискусій із представниками американської школи правового процесу – зокрема Г. Веллінгтоном з Єльського університету – Р. Дворкін поступово дистанціювався від ранньої методології. Л. Калман називає Г. Веллінгтона представником теоретиків резидентних процесів (resident process theorists). Зокрема в роботі «Єльська школа права та шістдесяті роки: бунт та його наслідки» вона зазначає: «Звичайно, теоретики резидентних процесів Єльського університету, Олександр Бікель

та Гаррі Веллінгтон, додали особливо гострого виміру до судових процесів своїм звинуваченням 1957 року про те, що недбала майстерність роботи компанії «Воррен і компанія», «думки, які не висловлюють думки», суб'єктивність та активізм загрожували майбутньому Суду» [7, р. 44]. Це, врешті, привело до створення «Моделі правил» – тексту, в якому Р. Дворкін уже набагато ближче стояв до парадигми юридичного процесу (legal process school), заснованої на функціональному аналізі судової практики.

Така зміна вектору інтелектуального розвитку Р. Дворкіна є особливо показовою з огляду на його відмову повертатися до неопублікованого рукопису, який, хоч і був спробою виробити повноцінну методологію, виявився несумісним із його подальшими теоретичними поглядами. Проте цей документ надзвичайно важливий для історіографії філософії права, оскільки проливає світло на глибинні інтелектуальні пошуки Р. Дворкіна до формування його зрілої позиції, яка стала основою для деконструкції правового позитивізму в аналітичній традиції.

Таким чином, вивчення неопублікованого рукопису дає змогу значною мірою переосмислити походження ідейної еволюції Р. Дворкіна. Його раннє звернення до філософії повсякденної мови, закладене в Оксфорді у лекціях Г. Гарта та у філософських практиках Дж. Остіна й Л. Вітгенштайна, формувало первинну методологічну рамку, в якій він шукав інструменти для аналізу права. С. Бурі наголошує: «Як висловився Р. Дворкін, «проблема» для Г. Гарта полягає в тому, що «люди шукають суті та вигадують нісенітницю». Згідно з розумінням Г. Гарта, «правильний спосіб» визначення правових понять полягає в тому, щоб «усвідомити, що ми характеризуємо сімейні подібності, [чого можна] навчитися у Вітгенштайна». Дійсно, Г. Гарт назвав Л. Вітгенштайна другим за величиною, після Дж. Остіна, впливом на його інтелектуальний розвиток» [2, р. 976]. Саме цей етап інтелектуального розвитку, а не вплив школи правового процесу, був початковим імпульсом формування уявлення про правові принципи як структурні компоненти правової системи. Лише згодом ці уявлення зазнали трансформації в напрямку гарвардської традиції, уможливаючи перехід до глибшої критики нормативних обмежень правового позитивізму.

У середині 1960-х років Р. Дворкін розпочав фундаментальну методологічну рефлексію, яка заклала основи для його подальшого впливу на сучасну юридичну філософію. У 1965 році він опублікував статтю у відповідь на працю професора Гарвардського університету Л. Фулера (Lon Fuller) «Мораль права» (1964). Ця праця, яка мала на меті переосмислення відношення між правом

і мораллю, була водночас гострою критикою позиції Г. Гарта, сформульованої у праці «Поняття права» (1961), згідно з якою між правом і мораллю не існує необхідного концептуального зв'язку. У протиполог Г. Гарта, Л. Фулер стверджував, що «принципи законності» – зібрання процедурних моральних стандартів – є невід'ємною частиною самої ідеї права. Відтак правові приписи, які не відповідають цим стандартам, не можуть бути осмислено кваліфіковані як «право» у звичному сенсі слова. Л. Фулер зазначав: «Усі ці впливи, які можуть призвести до відсутності узгодженості між судовими діями та статутним правом, можуть, коли сам суд створює закон, призвести до однаково шкідливих відхилень від інших принципів законності: нездатність сформулювати достатньо чіткі загальні правила та непослідовність у рішеннях, що проявляється у суперечливих постановах, частих змінах напрямку та ретроспективних змінах у законодавстві» [6, р. 82].

Р. Дворкін, хоча й не погоджувався з концептуальним редукціонізмом Л. Фулера, який вимагав би злиття моральних стандартів та права, визнавав важливість дослідження зв'язків між правовими нормами та моральними переконаннями спільноти. У своїй статті він підтримав саму ідею міждисциплінарного дослідження моральної та правової практики, наголошуючи, що існує сфера юридичних міркувань, яка може бути належно розглянута лише шляхом одночасного аналізу рис, спільних для обох систем – права й моралі. Р. Дворкін зазначав: «Існує ще одна сфера правового занепокоєння, яка виграла б, по-іншому, від спільного вивчення рис, спільних для права та моралі: це явище під назвою «конвенційна мораль» [4, р. 688]. Він визначив цю галузь як так звану «конвенційну мораль» і закликав до «компетентного аналізу» цього феномена, що мав би поєднувати чутливість морального філософа до нормативної мови з філософським інтересом юриста до способів формування та застосування правових стандартів. Саме така методологія стала провідною темою його неопублікованого рукопису, створеного наприкінці 1960-х років. З роботою можна ознайомитися в документах Р. Дворкіна, що доступні в архіві Ельського університету.

Центральне місце у цьому рукописі займає аналіз концептів «добровільно» та «недобровільно». Ці категорії викликали у Р. Дворкіна подив у контексті американського кримінального права. Він зауважив, що більшість кримінальних кодексів США містять принцип, згідно з яким особа не підлягає кримінальній відповідальності за дії, вчинені недобровільно. Водночас у законодавстві передбачена відповідальність за дії, здійснені з «недбалості», такі як водіння автомобіля в стані сп'яніння. Це, на думку Р. Дворкіна, створює

методологічну дилему: чи можна вважати такі випадки сумісними з базовим принципом недобровільності? Вирішення цього питання, як він стверджував, потребує залучення лінгвістичного аналізу: слід з'ясувати, як терміни на кшталт «добровільний» або «недобровільний» функціонують у повсякденному мовленні [2, р. 983].

Р. Дворкін запропонував, щоб філософ права починав із аналізу повсякденного вживання відповідних термінів, які використовуються людьми в звичайних ситуаціях для критики або оцінки поведінки. Його метою було реконструювати моральні інтуїції, які лежать в основі мовної практики, та на цій підставі формулювати концептуальні структури юридичних понять. Такий аналіз має починатися з погляду від першої особи: дослідник має ідентифікувати значення, які надаються конкретному поняттю в межах власної мовної спільноти, водночас убезпечуючи себе від індивідуальних спотворень шляхом перевірки цих значень у ширшому комунікативному контексті. Далі ці спостереження слід інтегрувати у цілісну теорію, яка відображає моральні та нормативні уявлення, що керують вживанням поняття у конкретній спільноті. На завершальному етапі необхідно виявити практичні помилки чи розбіжності, які виникають при застосуванні цих понять, щоб зрозуміти, коли конкретна дія суперечить моральним принципам, що ніби-то повинні бути застосовані.

Р. Дворкін бачив потенціал своєї методології у вирішенні суперечливих юридичних питань, зокрема у випадках політичного та морального опору. Він посилався на приклади громадянської непокори під час В'єтнамської війни, коли громадяни ставили під сумнів моральну легітимність призову. Його методологічна стратегія було спрямовано на виявлення тих моральних принципів, завдяки яким громадяни відчували лояльність, і відповідно – на переосмислення юридичної відповідальності у межах власних нормативних уявлень громади, а не ззовні нав'язаних стандартів. С. Бурі підкреслює: «У своєму рукописі Дворкін зазначав, що коли Президент втягує націю в іноземну війну, як це сталося у В'єтнамі, питання про те, чи мав президент достатньо підстав, щоб витрачати життя та скарби тих, хто не згоден з цим рішенням, звичайно, було б відкритим для розбіжностей» [2, р. 981].

Р. Дворкін критично дистанціювався від підходу «правового процесу» Г. Гарта і А. Сакса, вказуючи, що хоча їхня теорія визнає роль принципів у судовому розгляді, вона не дає адекватних інструментів для пояснення концептуальних складностей, пов'язаних із цими принципами. Натомість Р. Дворкін вважав, що концептуальне пояснення правових принципів повинно базуватися на детальному аналізі повсякденної мови –

тобто на дослідженні того, як ці принципи живуть у щоденних практиках, аргументації та мовленні громадян.

Окремо він порівняв свій підхід із соціологічною традицією у праві, особливо з працями О. Ерліха, засновника соціології права в Австро-Угорщині. О. Ерліх, у своїй теорії «живого права», підкреслював значення локальних соціальних норм у формуванні судових рішень і трактуванні формальних правових норм. С. Бурі додає: «Тут він мав на увазі австро-угорського філософа права О. Ерліха (1862–1922), який стверджував, що вчені-юристи повинні розглядати не лише формальні юридичні правила, але також і те, як місцеві соціальні норми функціонували, формуючи концептуальну уяву суддів та юристів щодо того, як закон слід тлумачити та застосовувати» [2, р. 982]. Р. Дворкін визнавав цю схожість, наголошуючи, що попри розбіжності у методах, їх об'єднує увага до моральної тканини спільноти як джерела юридичного змісту. Таким чином, у неопублікованому рукописі Р. Дворкін фактично синтезував філософію повсякденної мови, юридичну етику і соціологічну правову традицію в єдину методологічну рамку, яка дозволяє не тільки описати, а й критично осмислити те, як право функціонує в межах конкретної моральної спільноти.

У контексті розробленої методологічної парадигми Р. Дворкін у своєму неопублікованому рукописі кінця 1960-х років запропонував аналіз понять «добровільності» та «недобровільності» з огляду на їх функціонування у межах сучасної американської соціальної практики. Основним предметом його дослідження стало виявлення смислової структури цих понять у моральному всесвіті американської спільноти того часу. Відштовхуючись від засадничого переконання, що кара за недобровільний вчинок трактується у межах цієї спільноти як несправедливість, Р. Дворкін поставив під сумнів саму очевидність цього переконання, розглядаючи його крізь призму правової категорії недбалості. Зокрема, він порушив питання, чи може акт недбалості, як-от необережне водіння, бути кваліфікованим як недобровільний, і чи узгоджується притягнення до відповідальності за такий акт із принципом, що за недобровільні дії не слід карати.

Для розв'язання цього питання Р. Дворкін застосував свою методологію аналізу повсякденного мовного вжитку, виділивши три різні значення понять «добровільний» і «недобровільний», які, на його думку, циркулюють у повсякденній мові американської правової культури. Така семантична диференціація дала змогу, на його переконання, більш точно реконструювати нормативний зміст принципу, відповідно до якого недобровільні дії не мають каратися. Метою цього

аналітичного розрізнення було з'ясування фактичних стандартів, що регулюють моральне осудження та правове покарання за людські вчинки.

Перше значення терміну «недобровільний» передбачає ситуацію, коли шкода чи ушкодження є результатом дії, яка цілковито вийшла з-під контролю суб'єкта, тобто вчинку, що не є продуктом волевого зусилля. У таких випадках, за логікою соціальної практики, звинувачення або покарання є виключеними як такі, що суперечать фундаментальним принципам відповідальності. Друге значення охоплює ситуації, коли діяч зазнає зовнішнього примусу або тиску, що впливає на його волю. У цьому випадку, навіть якщо суб'єкт усвідомлює свою дію, притягнення його до відповідальності вважається несправедливим через знижений ступінь автономії. Нарешті, третє значення пов'язане із ненавмисними, але контрольованими вчинками – йдеться про випадки, коли діяч не мав на меті завдати шкоди, однак така шкода була спричинена. У такому разі можливо говорити про зменшену вину, але не обов'язково – про її повну відсутність [2, р. 983].

Подальший аналіз показав, що акти недбалості не можна кваліфікувати як недобровільні ані у першому, ані в другому із запропонованих значень. По-перше, недбалість, згідно з повсякденною мовною практикою, завжди передбачає вину: діяч, який повністю втратив контроль, не може бути визнаний недбалим. По-друге, у ситуації примусу діяч зберігає усвідомлення своїх дій, тоді як недбалість не завжди включає зовнішній тиск. Таким чином, концепт недбалості найбільш адекватно розкривається через третє значення: діяч не прагнув шкідливого наслідку, однак цей наслідок настав з огляду на порушення об'єктивного стандарту уважності чи передбачливості.

На підставі цього розрізнення Р. Дворкін робить висновок, що правове покарання за недбалий вчинок не порушує жодного з трьох виявлених у соціальній практиці моральних стандартів. Таке покарання не суперечить першим двом типам практик, оскільки недбалість не відповідає поняттю дії, що здійснюється без контролю або під примусом. Водночас і третій тип практики не заперечує легітимності покарання як такого, а радше інформує про те, якою має бути міра провини. Таким чином, згідно з Р. Дворкіним, санкціонування за недбалість не суперечить базовим принципам справедливості, що превалюють у моральній спільноті, і отже є допустимим з погляду внутрішньої логіки цієї спільноти.

Отже, звернення до аналізу повсякденного мовного вжитку понять «добровільний» і «недобровільний» дає змогу не лише більш чітко реконструювати моральні інтуїції спільноти, а й застосувати ці інтуїції у юридичній практиці

як аргументаційне підґрунтя для легітимації чи делегітимації певних правових рішень. Для Р. Дворкіна це був приклад того, як філософія повсякденної мови може слугувати інструментом для виявлення та інтерпретації імпліцитних норм, що лежать в основі правового мислення та судової аргументації.

Висновки. Р. Дворкін вважав, що філософське осмислення використання правових понять у повсякденному мовленні та соціальній практиці дає змогу виявити принципи, що лежать в основі юридичного мислення в умовах, коли позитивне право не дає однозначного вирішення. Таким чином, у методології Р. Дворкіна присутній двоетапний підхід: по-перше, виявлення мовних структур повсякденної юридичної практики, а по-друге – реконструкція нормативних принципів, імпліцитно присутніх у цих структурах. Зокрема, він аналізував такі терміни, як «ненависна поведінка», прагнучи виявити закладені в них моральні передумови, які можуть мати прецедентне значення для складних справ.

Р. Дворкін протиставляв свій підхід трьом альтернативним методологіям, поширеним серед американських правників: інтерпретації наміру, юридичній аналогії та політичній доцільності. На його думку, жодна з них не здатна адекватно пояснити фундаментальні правові принципи, які, за Р. Дворкіним, повинні бути закладені в мовних практиках і становити частину їх логіки. Він вважав, що лише звернення до аналізу повсякденної мови дає змогу вивести юридичні концепції за межі суб'єктивного судження та надати їм об'єктивної нормативної ваги.

Утім, незабаром Р. Дворкін відходить від філософії повсякденної мови. Цей інтелектуальний поворот відбувається після інтенсивної взаємодії з Г. Веллінгтоном з Єльського університету – представником школи правового процесу. Зрештою, рукопис Р. Дворкіна, що залишився неопублікованим, виявився концептуально несумісним з новим етапом його теоретичної еволюції. Цей перехід був не лише особистим рішенням Р. Дворкіна, а й відображенням ширших зрушень у американській філософії права кінця 1960-х років.

Література

1. Allan J. Revisiting the Hart-Devlin Debate: At the Periphery and By the Numbers. *San Diego Law Review*. Vol. 54 (2). 2017. P. 423–440.
2. Burry S. Dworkin on Ordinary Language Philosophy and Legal Principles before the «Hart – Dworkin Debate». *Modern Intellectual History*. Vol. 21. 2024. pp. 970–994.
3. Coleman J. Markets, morals and the law. Oxford University Press. 2003. P. 418.
4. Dworkin R. Philosophy Morality and Law-Observations Prompted by Professor Fuller's Novel Claim. *The Law Review*. Vol. 113 (5). 1965. P. 668–690.
5. Dworkin R. The Model of Rules. *University of Chicago Law Review*: Vol. 35 (1). 1967. Pp. 14–46.
6. Fuller L. The Morality of Law. Yale University Press. 1963. P. 273.
7. Kalman L. Yale Law School and the Sixties: Revolt and Reverberations. The University of North Carolina Press. 2005. P. 483.
8. Lacey N. A Life of H.L.A. Hart: The Nightmare and the Noble Dream. Oxford University Press. 2004. P. 422.
9. Simpson B. Reflections on the concept of law. Oxford University Press. 2011. P. 233.
10. Stavropoulos N. The debate that never was. *Harvard Law Review*. Vol. 130(8). 2017. 2082–2095.

Анотація

Соболевський П. А. Вплив філософії повсякденної мови на становлення та розвиток правових ідей Р. Дворкіна: сучасний контекст. – Стаття.

У статті стверджується, що методологічною основою ранньої правової концепції Р. Дворкіна була саме філософія повсякденної мови, розвинута в оксфордському філософському середовищі під впливом Л. Вітгенштайна, Дж. Остіна та Г. Гарта.

Неопублікований рукопис Р. Дворкіна, що зберігається в архівах Єльського університету, свідчить про його ранню спробу обґрунтувати концепцію правових принципів на основі вивчення семантичних та прагматичних аспектів повсякденної мовної практики. У межах цієї методології ключовою є реконструкція моральних інтуїцій, імпліцитно присутніх у мовленні членів конкретної спільноти. Увага до практичної функції мови дозволяє виявити внутрішню нормовану логіку правових понять, таких як «добровільний» або «недобровільний», «винуватість», «покарання» тощо. Особливу увагу в рукописі приділено суперечності між кримінально-правовим принципом недопустимості покарання за недобровільні дії та інститутом відповідальності за недбалість. Дворкін демонструє, що вирішення цієї проблеми можливе лише через точне семантичне розрізнення кількох значень терміна «недобровільний», кожне з яких виконує певну нормативну функцію в соціальній практиці.

Автор аналізує три значення поняття «недобровільний»: дію, що відбулася поза контролем суб'єкта; дію під примусом або тиском; дію з ненависним, але передбачуваним наслідком. Дворкін доводить, що недбалість як форма юридичної відповідальності не підпадає під перші два значення, а належить до третього. Отже, покарання за недбалість не суперечить базовим моральним стандартам, вбудованим у мовну практику американської правової культури. У такий спосіб Дворкін намагається обґрунтувати юриспруденцію як морально-насичену діяльність, у якій легітимність рішень зумовлюється не тільки формальними критеріями, а й узгодженістю з імпліцитною нормативною структурою повсякденного мовлення.

Зрештою, відмова Дворкіна від цієї методології не заперечує значення раннього неопублікованого рукопису. Навпаки, аналіз цього документа дає змогу повніше зрозуміти діалектичний характер його інтелектуального розвитку, у якому перехід від лінгвістичного аналізу до морального конструктивізму став не роз-

ривом, а трансформацією первинних філософських інтуїцій. Таким чином, публікація й осмислення рукопису сприяє не лише глибшому розумінню спадщини Р. Дворкіна, а й окресленню нових можливостей для інтеграції філософії мови у сучасну теорію права.

Ключові слова: сучасна філософія, аналітична філософія, філософія повсякденної мови, Р. Дворкін.

Summary

Sobolievskiy P. A. The influence of the ordinary language philosophy on the formation and development of R. Dworkin's legal ideas: modern context. – Article.

The article contends that Ronald Dworkin's early legal thought was fundamentally shaped by the ordinary language philosophy, as developed within the Oxford intellectual environment under the influence of L. Wittgenstein, J.L. Austin, and H.L.A. Hart. An unpublished manuscript by Dworkin, currently held in the Yale University archives, reveals his initial efforts to ground the concept of legal principles in the semantic and pragmatic analysis of everyday language use. Central to this approach is the reconstruction of moral intuitions implicitly embedded in the speech practices of specific communities. By focusing on the practical function of language, Dworkin aimed to uncover the internal logic governing legal concepts such as «voluntary», «involuntary», «guilt», and «punishment».

The manuscript gives particular attention to the tension between the criminal law principle that prohibits punishment for involuntary acts and the legal treatment of negligence. Dworkin argues that resolving this apparent contradiction requires a clear semantic differentiation between various meanings of «involuntary», each of

which carries distinct normative significance within social discourse. He identifies three core interpretations of the term: actions occurring entirely outside a person's control; actions performed under coercion or duress; and actions producing unintended yet foreseeable outcomes. Dworkin concludes that negligence, as a legal category, does not fall under the first two but aligns with the third. Therefore, assigning legal responsibility for negligent behavior does not violate prevailing moral expectations embedded in the linguistic norms of American legal culture.

Dworkin's broader aim is to position jurisprudence as a normatively rich enterprise, where the legitimacy of legal decisions stems not only from adherence to formal rules but also from alignment with the shared moral assumptions underlying everyday legal language. In this light, the manuscript illustrates how legal interpretation can be anchored in ordinary linguistic practices, offering a more grounded and socially responsive basis for judicial reasoning.

Although Dworkin eventually moved away from this methodological framework – particularly under the influence of the American Legal Process tradition – the manuscript remains a critical piece for understanding the evolution of his thought. Rather than representing a rupture, the transition from linguistic analysis to moral constructivism can be seen as a reinterpretation and deepening of his original philosophical commitments. The analysis and publication of this early work thus provide valuable insights into Dworkin's intellectual trajectory and open new avenues for integrating language philosophy into contemporary legal theory.

Key words: modern philosophy, analytical philosophy, ordinary language philosophy, R. Dworkin.

Дата надходження статті: 01.07.2025

Дата прийняття статті: 15.07.2025

Опубліковано: 10.09.2025